

UCLA

Archive of the Yiddish Literary Journal Kheshbn

Title

Shaynt Di Zun / The Sun is Shining

Permalink

<https://escholarship.org/uc/item/68x0p2jr>

Journal

Archive of the Yiddish Literary Journal Kheshbn, 95(1)

Author

Lotty F. Malach, Loti F. Malekh/

Publication Date

1980

Copyright Information

Copyright 1980 by the author(s). All rights reserved unless otherwise indicated. Contact the author(s) for any necessary permissions. Learn more at <https://escholarship.org/terms>

Peer reviewed

פון די פרעסע-אָרופּן. ער וואָלט אַוואַי געווען גליקלעך אױך אַרײַנצונעמען אין אַזאַ אַלבאַם ווערק נאָך וועלכע ער בענקט און באַגערט צוריק זײ צו האָבן אין זײַן וואַרשטאַט! די דאָזיקע אונטערנעמונג דאַרף אַ מעצענאַטן אַרגאַניזם און אַן אַנ-הײבער, אַ וועקער, וואָס זאָל אַרײַנשפּילן אין דער אַמביציע פון אַ פּינאַנציעלן וועט-מאַטש ...

* * * *

נאָכן ספּעקטאַקולאַרן באַזוך ביים קינסט-לער אין מלכות פון קונסט, וועל איך לאַנג לאַנג זײַן אונטערן אײנדרוק פון אַ טיף אײבערגעלעבטע פּרייד מיטן שמיכל פון שכינה, וואָס האָט מיך אָנגעסטרויעט צום דאָזיקן מאַמר.

לאָטִי פ. מלאך

שײַנט די זון ...

שײַנט די זון אױף רױטע לאַקן, פאַלן שטראַלן — גאַלד אױף גאַלד. שפּילט אַ קינד זיך אום אין גאַרטן, לױפט עס, לױפט און ... פאַלט.

ליגט עס אױפן גראַז דעם גרינעם מיט אַ גרויס געוויין, מחמת דעם: ס'איז אים נמאס געוואָרן זיצן האָט עס אָנגעהויבן גיין.

אױגן, בלויע הימלען צוויי און אײבער אונדז דער גרויסער הימל איז אינאײנעם הימלען דריי.

אַ קולכל דאָס האָט זיך גלעקל קלאַנג און זילבער העל עס כאַפט עס אױף דער פּױגל מיט זיך און ענטפּערט אַפּ טרעל נאָך טרעל.

שײַנט די זון אױף רױטע לאַקן, פאַלן שטראַלן — גאַלד אױף גאַלד. אַזאַ קינד אין ערב פּרילינג האָט דער העלער טאַג געמאַלט.

נערער גאון, שרייבער און הומאַניסט, דער פּאַטער פון אַלע קינדער-יחומים, יאַנוש קאַרטשאַק (הענריק גאַלדשמיד). די ווענדונג האָט באַקומען אַ פּאַזיטיווע צושטימונג בלויז פון אײנצלנע, פון מױל צום אױער, אָדער בריוולעך. דער אײנ-ציקער וואָס האָט זיך אַפּגערופּן עפּנטלעך איז ד"ר לעווענבערג (מיטאַרבעטער פון „אונדזער וואַרט“). דערמיט האָט זיך דער פּונק דערווייל פאַרלאָשן.

אַ מאַנומענט אין שטיין אָדער אין בראַנז, אײנטעגרייט זיך שאַרפּער אין אונדזער געדעכעניש צו דערמאַנען די אַכזריות פון פּױלן און רוסלאַנד. ס'איז מער עלאַקווענט, ווייל ס'איז אַ דירעקטע ווענדונג צום וויזאַנערישן זיכרון און זײ האָבן דאָס פאַרדינט ביים יידישן פּאַלק! דער באַליבטער מײסטער מילבערגער, דער וואָס באַזיצט דעם בכבודיקן טיטל פון פּראָפּעסאָר אין זײַן צווייג פון פּלאַס-טישער קונסט, און וואָס האָט שוין באַ-שײַנט לעולם ועד מיט מאַנומענטן פון די גדולים פון פרעמדע פעלקער און אױף פרעמדער ערד, פּױלן און ראַטן-פאַרבאַנד, וואָס זײערע נעמען זײנען שוין באַקאַנט פון אַלע וואָס אײנטערעסירן זיך מיט קונסט-קריטיק און זענען סתם ענטווי-אַסטן פון עסטעטיק, מעג מען פאַר מיל-בערגערן ציטירן אַ לאַטיינישן זאַג: „עגאַ סום קיסום“ (אידיבין דער וואָס איך בין), נאָר מיטן פּראָנאַמען פון דער דריטער פּערזאָן: ער איז דער מײסטער, וועמען מען קאַן אַנטרויען די דאָזיקע גיגאַנטישע אַרבעט און דאָס וואָלט געווען דיי טיפ-סטע געשיכטלעכע דימענסיע פון קרבנות-קדושים פון פאַרשיידענע קאַנטענענטן, וועמענס רוצחישע נעמען זענען ניט ווערט אפילו מען זאָל זײ אױפּשרײַבן!

ווען כ'האָב געפרעגט אַ נײַגעריקע, צי מילבערגער האָט שוין אַמאַל געטראַכט וועגן זײנס אַן אױטאָ-פאַרטרעט אין גיפּס, האָט ער געענטפּערט, אַז ער האָט פּײַנט פאַרנעמען זיך מיט זיך אַליין.

דאָס הערנדיק האָב איך נאָך מער פאַר-שטאַנען ווי וויכטיק ס'וואָלט געווען ווען מען העלפט אים כאַטש אַרויסגעבן דער-ווייל אַן אַלבאַם, אַ בײשטייער צו דער געשיכטע פון קונסט בײַ יידן מיט טעקסטן